

ચાતુર્માસમાં વ્રત, ઉપવાસનો કરવાનો મહિમા તેમજ તે કેવી ભાવનાથી કરવાં તે અંગે સદ્ગુરુ સંત પૂ. અશ્વિનદાદાએ ૨ જુલાઈ ૨૦૨૦ના રોજ બ્રહ્મજ્યોતિ, મોગરીથી યુ.એસ.એ.ની એકાદશીની ફોન સલામાં જ્ઞાનને જીવન બનાવવામાં બળ પૂરે તેવાં અદ્ભુત માર્ગદર્શન-આશીર્વાન પાઠવ્યાં, આપણે સૌ તે ધ્યાનથી વાંચીએ અને તે પ્રમાણે જીવવા સંકલ્પ કરીએ તે ભાવે અત્રે પ્રકાશિત કરેલ છે.

ધન્યવાદ ! તમે સૌ આવી રીતે દર એકાદશીએ વિડિયો કોન્ફરન્સના માધ્યમથી સત્સંગસભા કરો છો, સંતોને એમાં નિમંત્રીને એમના સત્સંગનો લાભ લો છો અને એ રીતે એકબીજાંનાં દર્શન કરો છો, એકબીજાંની સાથે જોડાયેલાં રહો છો. તો એવી મંગલ પ્રાર્થના કે, એવી જ રીતે આપણે ભગવાન અને ભગવાનના સંત સાથે હંમેશાં જોડાયેલાં રહીએ.

ગુરુપૂર્ણિમા આવે છે. જે ભગવાન આપણને મનુષ્ય શરીરમાં જશુભાઈ સાહેબ-સાહેબદાદાના સ્વરૂપે વિચરતા મળ્યા છે, તેમની આપણને પ્રાપ્તિ થઈ ! સાહેબદાદાની આજ્ઞા પ્રમાણે 'મધ્યનું ૧૩મું વચનામૃત શીખવાનું', 'બોલ્યા શ્રીહરિ'નું પદ શીખવાનું અને નિયમ-ચેષ્ટામાં વંદુંના પદ સાથે મહારાજની મૂર્તિનું ચિંતવન કરવાનું; એ સ્વાધ્યાય આપણે છેલ્લા ત્રણ મહિનાથી શરૂ કર્યો છે અને બધા ભક્તો એની સાથે જોડાઈને એકાકાર થયા છે એ બહુ આનંદની બાબત છે !

એકાદશીનું વ્રત. મોટા પુરુષની આજ્ઞાથી, મોટા પુરુષના વચને આપણે જે કાંઈ પણ કરીએ - એ તપ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, દાન, પુણ્ય; એના ફળના દેનારા દાતા મારા ગુરુ છે, મારા પ્રભુ છે, એ નિષ્ઠા પાકી થવી જરૂરી છે. કેટલાક નિર્જળા ઉપવાસ કરે છે, કેટલાક નકોરડા ઉપવાસ કરે છે અને કેટલાક ફરાળી ઉપવાસ કરે છે. સંતો એમ કહે છે કે, દસ ઈન્દ્રિયો અને અગિયારમું મન - એને પ્રભુમાં જોડવું એનું નામ એકાદશી.

વર્ષોથી આપણે સત્સંગમાં સ્વાધ્યાય કરતા રહ્યા છીએ. ખાઈએ છીએ-પીએ છીએ, પહેરીએ છીએ-ઓઢીએ છીએ, હરીએ છીએ-ફરીએ છીએ, નાચીએ છીએ-કૂદીએ છીએ અને વેપાર ને વ્યવહારમાં

રચ્યાપચ્યા રહીએ છીએ, ત્યારે આપણી ઋષિસંસ્કૃતિએ પંદર દિવસે એક દિવસ એવો આપ્યો કે, આ ચારેય બાજુ ફેલાયેલી તમારી વૃત્તિઓને તમે પાછી સંકેલો, અંતર સન્મુખ થાવ, હૃદયમાં જ્યાં પ્રભુ બિરાજમાન છે એની ભક્તિ કરો, તેનો પ્રકાશ પ્રગટાવો, એનું બળ ને તેજ વધારો અને એના માટે તપ કરો. તેજ વધારવા માટેનું તપ તેને વ્રત કહેવામાં આવે છે. અને એક વખત વ્રત લઈ જુઓ પછી ખબર પડે કે, કેટલી કસોટીઓ આવે છે.

અત્યારે બહેન-દીકરીઓ બધી ગોયરોનું વ્રત (ગૌરી વ્રત) કરે છે. હું નાનો હતો ત્યારે મારાથી બે વરસ મોટાં બહેન હતાં, એમણે ગોયરોનું વ્રત કરેલું. અમે બધાં તો દાળ-ભાત-શાક-રોટલી ઘરમાં જે કંઈ લોય તે ખાઈએ, પણ બહેને નવું નવું વ્રત લીધું હતું એટલે વારેવારે મમ્મીને પૂછે કે, 'મમ્મી, આ ખવાય ? મમ્મી, આ ખવાય ?' અને એ ખાવાની ઘંટી ચાલુ રહે એટલે પછી કાજુ, બદામ, અખરોટ, અંજીર, એ બધો સામાન લાવી આપ્યો કે, 'આ ખાવ.' ખાવું, ખાવું કરો છો તો એનું નામ પડી ગયું 'ખાવું'. પછી તે કાજુ લોય, બદામ લોય, અંજીર લોય, પિસ્તા લોય, ખારેક લોય, એને આપણે કહીએ છીએ 'ખાવું.' ખાધા વગર તો રહેવાય નહિ એટલે જ્યારે પણ કંઈ ખાવાનું મનું થાય તો આ ખાવ. પણ એ વૃત્તિમાંથી તપશ્ચર્યામાં જવું લોય તો મનનો સંયમ કેળવવો પડે છે. અને ઘણી વખત થાય પણ એવું કે, જે દિવસે આપણે વ્રત રાખ્યું લોય તે દિવસે જ ઘરે સારું સારું જમવાનું બનાવે. ત્યારે આપણને એમ થાય કે, 'અમારે વ્રત લોય ત્યારે જ તમે આવું ખાવ છો.' એટલે આપણું મન ક્યાં છે ? ભગવાનમાં છે ? ગુરુની સ્મૃતિમાં છે ? કે

ખાવાની વાનગીમાં છે ? એ જ્યારે અંતર્મુખી બનીને તપાસ કરીએ ત્યારે આપણને ખબર પડે કે આપણું મન ક્યાં છે ? અને જ્યાં તમારું મન છે ત્યાં તમે છો. એટલે સંતોએ કહ્યું, 'જેણે મન જીત્યું તેણે જગત જીત્યું.' તો આ એકાદશીનું વ્રત છે, તે મનને કાબૂમાં રાખવાનું, મનને જીતવાનું, મનમુખી મટવાનું અને ગુરુમુખી બનવાનું પર્વ છે. એને આપણે આનંદપૂર્વક ઊજવીએ.

સ્વામિનારાયણ ભગવાને 'વચનામૃત'માં એક શબ્દપ્રયોગ કર્યો છે કે, આ ઉપવાસ એ 'ઢોરલાંઘણ' જેવો ઉપવાસ ના થવો જોઈએ.' અમેરિકાને કેનેડા દેશમાં વસનારા લોકોને 'ઢોરલાંઘણ' એટલે શું ? તે ખબર નહીં હોય. આપણા ઘરે ગાય કે ભેંસ હોય કે જે આપણને દૂધ આપે છે, એને આપણે ખીલે બાંધી રાખીએ છીએ. આપણે એને ખાવાનો એનો ખોરાક નીરીએ ત્યારે એ ખાય છે અને પાણી ભરીને મૂકીએ ત્યારે એ પાણી પીએ છે. એને સ્વતંત્રતા નથી કારણ કે, એને તમે સાંકળથી, દોરડીથી ખીલે બાંધી રાખેલ છે. એમ કોઈ વ્યક્તિને આપણે બાંધી રાખીને પરાણે ઉપવાસ કરાવીએ, ખાવાનું ના આપીએ, પીવાનું ના આપીએ અને એ જે ઉપવાસ કરે ત્યારે એના મનનો અને પેટનો જે તરફડાટ; એ 'ઢોરલાંઘણ' જેવું કહેવાય. એ પ્રકારના ઉપવાસનું કશું ફળ મળે નહીં. આપણી સામે અનેક પ્રકારની વાનગીઓ પડી હોય, પણ એને અડકવાનું, લેવાનું કે ખાવાનું મન ના થાય, એવો જ્યારે મનનો સંયમ આપણે કેળવીએ ત્યારે એ સાચું તપ કર્યું કહેવાય.

એવું જે તપ કરે એનું આત્મબળ વધે, એના હૈયામાં રહેલો પ્રભુનો પ્રકાશ વધે. તો નાની નાની બાબતો તરફ આપણે જે ખેંચાઈ જઈએ છીએ, હઠ, માનને ઈર્ષ્યાના ભાવમાં આપણે જે પડી જઈએ છીએ અને પોતાનો બ્રહ્મપણાનો, આત્માપણાનો આનંદ આપણે જે ગુમાવી દઈએ છીએ; એને પુનઃ પ્રાપ્ત કરવા માટેનું આ શિક્ષણ છે, એ શિક્ષણ એટલે એકાદશીનું વ્રત ! સ્વામિનારાયણ ભગવાને તો કહ્યું કે, 'અમારા સંતો અને ભક્તોને તો રોજ એકાદશી છે.' જગતમાં રચ્યાપર્યા જીવોને પંદર દિવસે એક વખત પાછા વળવાનું કહ્યું છે, પણ જે ભગવાનના આશ્રિત છે, ભગવાનના ભક્ત છે, ગુરુની પ્રીતિનું પાત્ર બનવાનો જે મના હૈયામાં ઉમંગ છે, હોંશ છે; એને તો રોજ એકાદશી છે. એટલે કંઈ રોજ ભૂખ્યા નહીં રહેવાનું, પણ રોજ મનનું તપ કરવાનું, મનને પાછું વાળવાનું.

'વચનામૃત ગઢડા પ્રથમ'ના પહેલા વચનામૃતમાં જ સ્વામિનારાયણ ભગવાને આ વાત કરી દીધી છે કે, 'જેની મનની વૃત્તિ અખંડ ભગવાનમાં જોડાયેલી રહે છે, એનાથી અધિક કોઈ મોટી પ્રાપ્તિ નથી.' આખરે તો આપણે આ બધું કર્યા પછીથી એ પ્રાપ્તિ તરફ આગળ વધવાનું છે.

એનાં અલગ અલગ પગથિયાં છે, એની અલગ અલગ રીત છે. આપણી પોતાની પણ અલગ અલગ સ્વભાવ ને પ્રકૃતિ છે. કોઈને ઉપવાસ કરવો ના ફાવે, તો એ ના કરે એટલે એને પુણ્ય નથી મળવાનું એવું નથી. પણ એનું મન ક્યાં રહ્યું ? તે અગત્યનું છે. આપણે એકાદશીનો ઉપવાસ કર્યો હોય અને આપણામાંનો જ કો'ક એકાદશીના દિવસે જમતો હોય ત્યારે આપણને એવો વિચાર આવે કે, 'લ્યો, આ તે કંઈ ભગવાનના ભગત છે ? કહેવાય છે તો ભગત, પણ એકાદશીનો ઉપવાસ તો કરતા નથી.' એવો વિચાર જેને આવ્યો, એણે એકાદશીનો જે ઉપવાસ કર્યો છે, તેનું પુણ્ય બળીને ખાખ થઈ જાય છે. અને શરીરની પ્રકૃતિને કારણે થઈને એકાદશીને દિવસે જે થોડો ઘણો પણ ખોરાક લે છે એના માટે આપણે આપણા મનમાં દિવ્યભાવ લાવવો હોય તો આપણે એવો મહિમાનો વિચાર કરી શકીએ કે, 'આજે બધાએ ઉપવાસ કર્યો છે તો એનામાં રહીને આજે ઠાકોરજી પ્રસાદ ગ્રહણ કરી રહ્યા છે !' તો આ મહિમા સમજ્યા અને આ દિવ્યભાવ રાખ્યો કહેવાય.

પણ મોટે ભાગે જે પોતે તપશ્ચર્યા કરતો હોય છે તે સત્વગુણી હોય છે, અને જે તપ કરતો નથી એનો એને બહુજ અવગુણ આવે છે, એનો બહુજ અભાવ લે છે. અને એને કારણે પોતે કરેલાં તપનાં પુણ્યને એ પામી શકતો નથી. એટલે આપણે બીજો કરે છે કે નથી કરતો ? તે જોવાને બદલે આપણે આપણા પોતા પૂરતી નિસ્બત રાખીને વ્રત અને તપ કરવાં જોઈએ. આપણાં સત્સંગી ઘરોમાં ઘણી માતાઓ પોતાનાં સંતાનોને પરાણે એકાદશી કરાવે છે કે, 'આજે એકાદશી છે, આજે કશું ખાવા નહીં મળે.' અને ખાવા મળે તો કેવું મળે ? તળેલું, ફિજમાં રાખી મૂકેલું હોય તે કાઢી કાઢીને ખવડાવે. એના કરતાં સાદું ભોજન, સાત્ત્વિક ભોજન, પ્રેમથી શ્રી ઠાકોરજીને ધરાવીને જો જમીએ, તો એ એકાદશીથી પણ અધિક છે. એનો અર્થ હું વ્રત નહીં કરવાનું, ઉપવાસ નહીં કરવાનો એમ કહેતો નથી. પણ ગઈકાલનો જ દાખલો જોઈએ તો, પરમ પૂજ્ય મહંત સ્વામી મહારાજે એમના સેવકોને એમ કહ્યું કે, 'બધા સંતોને ને બધાં મંદિરના કોઠારીઓને સૂચના આપો કે, અત્યારે આ કોરોનાની મહામારી ચાલી રહી છે ત્યારે કોઈએ નિર્જળા ઉપવાસ કરવો નહીં.' બાકી, મહંત સ્વામીની પ્રકૃતિ પ્રમાણે તો કોઈ નિર્જળા ઉપવાસ કરે તો મહંત સ્વામી મહારાજ અત્યંત રાજીખો બતાવે એ અમે જોયું છે.

હવે આ નિર્જળા ઉપવાસની જેને ગ્રંથિ પડી ગઈ હોય એ એવો વિચાર કરે કે, લ્યો, આ મહંત સ્વામીએ તો પાણી પીવાની છૂટ્ટી આપી. પણ મહંત સ્વામીએ વૈજ્ઞાનિક કારણથી છૂટ્ટી આપી. એમણે એમ કહ્યું કે, 'આ કોરોનાની મહામારી છે અને આપણે નિર્જળા ઉપવાસ કરીએ

તો આપણું શરીર ડિ-હાઈડ્રેટ થાય, અને ડિ-હાઈડ્રેટ ઓડીમાં જંતુઓનો હુમલો થવાની શક્યતાઓ વધી જાય, માટે પ્રવાહી પીજો.' મહંત સ્વામી મહારાજને મેં દાદર મંદિરમાં યોગીબાપાની નિશ્રામાં સંતોની સાથે રહેતા જોયા છે. તપ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય અને એટલું બધું તપશ્ચર્યાભર્યું એમનું જીવન ! અને આજે પણ તમે એમના શરીરની છટા જુઓ તો એ જ એમનું તપ, એ જ એમના મોઢા ઉપરનું તેજ ! એ જ વ્યક્તિ પાણી પીવાની છૂટ આપે છે.

હવે કોના વચને તમે શું કરો છો એ બહુ મહત્ત્વનું છે, બહુ અગત્યનું છે. શાસ્ત્રોમાં શું લખ્યું છે ? લોકો શું કહે છે ? આજુબાજુવાળા, આડોશી-પાડોશી એ લોકો શું કરે છે ? એના ઉપર વિશેષ ધ્યાન રાખનારા લોકોને ગુરુ શું કહે છે ? પ્રભુ શેમાં રાજી છે ? એવું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું ; એ પણ મનનું તપ છે. મોટે ભાગે સંસાર-વ્યવહારમાં સારા દેખાવાનો આપણે પ્રયત્ન કરીએ છીએ. પણ ખરેખર અંદરથી આપણે કેટલા સારા થયા ? એની અંતર-તપાસ આપણે કરીએ છીએ ? અને એ અંતર-તપાસ કરવાનો દિવસ એટલે એકાદશીનો દિવસ. એ દિવસે ઈન્દ્રિયોને લાડ લડાવવાના ઓછા કરીને, એ મારી ઈન્દ્રિયો પ્રભુના કામમાં, પ્રભુની સેવામાં કેટલી જોડાઈ ? કેટલી વપરાઈ ? કેટલું પુણ્યક્રમાયા ? એનો હિસાબ કરવાનો દિવસ.

સ્વામિનારાયણ ભગવાને 'વણિકના નામાનું' એક વચનામૃત કહ્યું છે. વણિક જેમ વેપાર કરે, પછી સાંજ પડે હિસાબ મૂકે કે, આટલી આવક થઈ, આટલો ખર્ચો થયો અને દિવસ આખરે આપણને શું મળ્યું ? એમ, આ એકાદશીના દિવસે પણ આપણે એમ વિચાર કરીએ કે, બે અઠવાડિયાં-૧૪ દિવસ આપણે સંસાર-વ્યવહાર, વેપાર, નોકરી, ધંધો, કુટુંબ-પરિવાર, તે બધાંની જકામાં ક્યાં સમય કેટલો ગયો ? એનું કાંઈ ધ્યાન જ રહ્યું નથી. તો ચાલો, આજે વિચાર કરીએ કે, આપણે કેટલા પ્રભુના થઈને જીવ્યા ? કેટલા પ્રભુપ્રીત્યર્થે-ભગવાન રાજી થાય એવું જીવ્યા ? અને પ્રભુપ્રીત્યર્થે શું કર્યું છે ? એ આપણે જો નક્કી ના કરી શકતા હોય, તો ગુરુની આજ્ઞા શું છે ? એ ઉપર વિચાર કરીએ. તો ગુરુએ આપણને જે આજ્ઞા કરી છે, એ આજ્ઞા એટલા માટે કરી છે કે, પ્રભુને ગમે એવું આપણું જીવન બને. હવે ગુરુ એમ કહેતા હોય કે, પાણી પીધા વગર ઉપવાસ કરો તો પાણી પીધા વગર કરવાનો અને ગુરુ એમ કહેતા હોય કે, પાણી પીને ઉપવાસ કરો તો પાણી પીને કરવાનો. ઉપવાસથી કલ્યાણ નથી, કલ્યાણ તો આજ્ઞાપાલનથી છે.

સ્વામિનારાયણ ભગવાને એ પણ 'વચનામૃત'માં લખી દીધું કે, કોટિ વ્રત કરો, કોટિ તપ કરો, કોટિ દાન કરો, કોટિ યજ્ઞ કરો, પણ મારી

ઓળખાણ થતી નથી, મારી પ્રાપ્તિ થતી નથી. એ તો એવા કોઈ ભગવદ્ સ્વરૂપ સંતની સાથે તમે જોડાવ અને એમના વચને તમે જીવવાનું શરૂ કરો ત્યારે પ્રભુની ધીરે ધીરે ઓળખાણ થતી જાય છે. અને એ ઓળખાણ માટે પહેલાં ગુરુની ઓળખાણ કરવી પડે કે, ગુરુ કોણ છે ? ગુરુ શું છે ? એમની શી શક્તિ છે ? એમની શી સામર્થ્ય છે ? અને એટલે સંતોએ પણ ગાયું, 'ગુરુ ગોવિંદ દોનો ખડે, કિસકો લાગું પાય, બલિહારી ગુરુદેવ કી જિસને ગોવિંદ દિયો દિખાય.' ભગવાન શું છે એ તો મને ખબર જ નહોતી. ભગવાન ક્યાં છે તેય મને ખબર નહોતી. નાનપણથી લોકોની વાતો સાંભળી, માતાપિતાની વાત સાંભળી અને અદ્ધર આકાશમાં ઉપર ભગવાન લટકીને રહ્યા છે એવી એક કલ્પનાથી આખી જિંદગી જીવી ગયા. એટલે ગુરુનાનકે કહ્યું કે, 'ગુરુ અને ગોવિંદ - ભગવાન અને સંત બંને ભેગા ઊભા રહ્યા હોય અને હું સામો જાઉંકે એ મને દર્શન દે, તો હું કોને પહેલો પગે લાગું ? તો હું પહેલો ગુરુદેવને પગે લાગું. કારણ કે, એ ગુરુએ મને ઓળખાવ્યા કે, જો આ પ્રભુ છે ! ભગવાનનું પરમ અને દિવ્ય શક્તિનું ધારક આ તત્ત્વ છે ! જેને આપણે ભગવાન કહીએ છીએ, જેના અનેક અવતારો થઈ ગયા અને અનેક નામથી આપણે એમને જાપીએ છીએ ; પણ એમની સાથે આપણો સંબંધ જોડનારા અને એમની યોગ્ય ઓળખાણ કરાવનારા એ તો મારા ગુરુ છે. અને એ ગુરુ પણ પ્રગટ હોવા જોઈએ કે, એમને હું મળી શકું, એમની સાથે વાતચીત કરી શકું, તેઓ મારી વાત સાંભળી શકે-સમજી શકે અને તેઓ મારા પ્રશ્નોના જવાબ અને મારા મનની મૂંઝવણોનો ઉકેલ આપી શકે. એવો જે સંવાદ, એને 'ગુરુગીતા' કહેવામાં આવી છે.

'ગીતા' એ શ્રી કૃષ્ણ અને અર્જુન વચ્ચેનો સંવાદ છે. અને એ બંને મનુષ્ય આકૃતિમાં છે. શ્રી કૃષ્ણ તો પરમ પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે, પરમેશ્વર છે, પુરુષોત્તમ છે. પણ અર્જુનની માફક માણસ જેવા માણસ થઈને તેઓ અર્જુનની સાથે સંવાદ કરે છે અને અર્જુનના પ્રશ્નોનું સમાધાન કરે છે. અર્જુનના મનમાં જે ખોટી અણસમજણ અને પોતે મનથી માનેલા ધર્મો અને સત્ય-અસત્યની જે બધી વ્યાખ્યાઓ ; તે બધી ભગવાન ખોટી કરીને સમજાવે છે, અને સાચી વ્યાખ્યાનો એકડો માંડી આપે છે. આ ગુરુનું માહાત્મ્ય છે !

એવી ગુરુપૂર્ણિમા આવી રહી છે. આ કોરોનાની મહામારીને કારણે આપણે મોટી સંખ્યામાં એક ઠેકાણે ભેગા થઈને ગુરુપૂજન, પાટુકાપૂજન, ગુરુભેટ અર્પણ કરી શકવાના નથી, તો આ વચ્ચે અલ માધ્યમથી, ટેલિફોનના માધ્યમથી, અરસપરસ ભક્તો સાથે જોડાઈ,

સંતો સાથે જોડાઈ, એમનામાં રહેલા ગુરુના પરમ ભાવની સાથે જોડાઈ, પ્રભુના ભાવ સાથે જોડાવાની ભક્તિ અદા કરીએ એ ગુરુપૂજન છે !

મને યાદ છે, સ્વામિનારાયણ મહામંત્રની દ્વિશતાબ્દીના વર્ષે-૨૦૦૦ની સાલમાં સાહેબદાદાએ આપણને સૌને મંત્રલેખનનો સૌથી પહેલો સ્વાધ્યાય આપેલો. અને એ વર્ષે જે ગુરુપૂર્ણિમા આવી ત્યારે સાહેબદાદાએ આપણને એક સૂત્ર આપ્યું કે, 'મંત્રલેખન એ જ ગુરુ પૂજન.' કોનો મંત્ર ? સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો મંત્ર. અને કોની આજ્ઞા ? ગુરુની આજ્ઞા. ગુરુની આજ્ઞાથી એક પાનું મંત્રલેખન લખીએ એ બહુમોટું તપ થઈ ગયું, ગુરુ-આજ્ઞાનું પાલન થઈ ગયું.

'તમે મારા કપાળમાં ચાંદલો કરશો, મારા પગના અંગૂઠા ઉપર ચંદન ચર્ચશો, ૨૦૦-૫૦૦ રૂપિયાનું કવર મારા પગમાં મૂકશો કે ઠાકોરજીના ગદ્દામાં ધરશો, એના કરતાં પણ વિશેષ, મારી આજ્ઞાનું પાલન કરીને 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રનું રટણ કરશો તો હું વિશેષ રાજી છું; એમ સાહેબદાદા આપણને સૌને સમજાવવા માગતા હતા. એ વાતને અત્યારે ૨૦ વર્ષ થયાં, ત્યારથી આપણા ભક્તોને મંત્રલેખનનો એક બહુ જ સરસ સ્વાધ્યાયયજ્ઞ થઈ ગયો છે. આજની તારીખે સાહેબદાદા પોતે સવાર-સાંજ મંત્રલેખન કરે છે. સેંકડોની સંખ્યામાં મંત્રપોથીઓ લખાઈ લખાઈને બધા જ્યારે અહીં મંદિરે આવે ત્યારે ભગવાનના ચરણોમાં ધરી જાય છે કે, આ અમારી ભક્તિ, આ અમારો ભક્તિયજ્ઞ, આ અમારી આજ્ઞાપાલનનું ક્ષણ ! અને સાહેબદાદાએ, શાંતિદાદાએ રાજી થઈને નૂતન મંદિરની મૂર્તિઓની જે પીઠિકા બનાવી કે જેની ઉપર મૂર્તિઓનું સ્થાપન થયું, એ પીઠિકામાં દેશ-વિદેશના ભક્તોએ લખેલી મંત્રપોથીઓને અંદર પાયામાં પધરાવી અને એની ઉપર ભગવાનને બિરાજમાન કર્યા. બધા ભક્તોનો, નાનાં-મોટાં દેશ-વિદેશનાં દીકરા-દીકરીઓ, નાનાં નાનાં બાળકો કે વૃદ્ધો; જેમણે જેમણે યથાશક્તિ ભક્તિ અદા કરી અને સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...નો જાપ કર્યો, એ જાપ સાહેબદાદાએ પ્રભુનાં શ્રીચરણોમાં અર્પણ કર્યો. કાયમ માટે એ મંત્રપોથીઓની પ્રભુનાં ચરણારવિંદમાં સ્થાપન કરી દીધી.

એમ, જુદા જુદા સમયે પ્રગટ ગુરુલરિ આપણને શું આજ્ઞા આપે છે એનું અનુસંધાન રાખવું. એટલે કે, એ વાતને મન ઉપર લેવી પડે, એમાં મન પરોવવું પડે. જેમ પહેરવામાં, ઓઢવામાં, ખાવામાં, પીવામાં, પૈસા કમાવવામાં ને પૈસા વાપરવામાં આપણી વૃત્તિઓ ને આપણું મન જોડાય છે; એમ ગુરુનું વચન - આજ્ઞાપાલનમાં આપણું મન જોડવું પડે. 'તુમ બક બક, હમ સુન સુન.' એક કાનેથી સાંભળ્યું ને

બીજે કાનેથી નીકળી ગયું, એમાં કાંઈદેવત આવે નહીં, એમાં કાંઈ ક્ષણ પ્રાપ્ત થાય નહીં.

જીવનનું પરિવર્તન કરવું હોય, સ્વાભાવિક પ્રકૃતિનું, સ્વભાવનું પરિવર્તન કરવું હોય તો આ વાતને મન પર લેવી પડે. અને મન પર લઈને, નહીં, મારા ગુરુની આજ્ઞા છે ! નહીં, મારા ગુરુનો આદેશ છે ! મારાથી મારા ગુરુ રાજી ના થાય એવું કરી જ ના શકાય, એવું બોલી જ ના શકાય, એવું વિચારી જ ના શકાય ! એણે મનની અંદર મૂર્તિ ધારી. પણ આના માટે આપણે થોડા સજાગ થવું પડે. ચીલાચાલુ વર્ષોથી ચાલ્યો આવતો સત્સંગ અને ચીલાચાલુ થતાં વ્રત-ઉપવાસનાં બધાં પર્વો અંગે વિચાર કરવો પડે.

આજે દેવપોઢી એકાદશીથી ચાતુર્માસ શરૂ થાય છે. ભગવાન સૂઈ ગયા અને આપણેય સૂઈ જવાનું. ચાર મહિના તમેય આરામ કરો અને અમેય આરામ કરીએ, દિવાળીએ જોયું જશે. એમ પણ દેવપોઢી કહેવાય. 'ગુરુ ગયા ગોકળ અને વાંલે થઈ ગઈ મોકળ.' કોઈ જોનાર નથી, કોઈ કહેનાર નથી, કોઈ ટોકનાર નથી તો આપણને ઠીક લાગે તેમ કરો ને ! તો એ મનમુખી જીવન કહેવાય. ગુરુમુખી જીવન કરવું હોય તો ગુરુની આજ્ઞાનું અનુસંધાન અને આજ્ઞા એ જ મૂર્તિ ! સ્વામિનારાયણ ભગવાને એક 'વચનામૃત'માં કીધું છે કે, 'આજ્ઞા ભેળી મૂર્તિ ચાલી આવે છે.' અમારી આજ્ઞાથી તમે જ્યાં જશો ત્યાં અમે તમારી ભેળા હોઈશું, તમારી આગળ આગળ હોઈશું, તમારી સર્વ પ્રકારે રક્ષા કરીશું. પણ મને મૂકીને, મને ભૂલીને જશો તો પછી ભટકશો, આ સંસારમાં ભૂલા પડી જશો. આ ભવાટવીમાં ક્યાં રખડી જશો તેનો કોઈ ભાવ નહીં પૂછે. માટે થોડી જાગ્રતતા આવે એટલે આ ચાતુર્માસ છે. ભારતીય સંસ્કૃતિમાં ચાતુર્માસ એ વિશેષ ભજન, ભક્તિ, તપ અને વ્રત કરવાનું પર્વ છે.

શ્રાવણ મહિનો ને આ વર્ષે તો પાછો અધિક માસ પણ આવે છે. આસો મહિનો અધિક માસ છે. એટલે ઘણાં બધાં પર્વો આવશે ને ઉજવાશે. ગુરુપૂર્ણિમા આવશે પછી રક્ષાબંધન આવશે પછી શ્રી કૃષ્ણ જન્માષ્ટમી આવશે ને એવાં કેટલાં બધાં પર્વો આવશે. આ બધાં પર્વો વ્રત-ઉત્સવનાં જ પર્વો છે. એ બધાં પહેરવા-ઓઢવાનાં, ખાવા-પીવાનાં, નાચવા-કૂદવાનાં પર્વો નથી, પણ અંતર-અભિમુખ થવાનાં પર્વો છે કે, હું કેટલો ગુરુનો થયો ? હું કેટલો પ્રભુનો થયો ? મેં કેટલી ગુરુની આજ્ઞાનું પાલન કર્યું ને ક્યાં ચૂક થઈ ગઈ ? હવે એનો પશ્ચાત્તાપ કરીએ, પરિતાપ કરીએ અને પાછા વળીએ. ઘડીક પાછા વળીને પોતાની વૃત્તિઓને પાછી વાળવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

જય શ્રી સ્વામિનારાયણ !

